

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi henkilöstörahas-
tolain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi henkilö-
störahas-
tolakia niin, että rahastoon kertynyt jäsenosuutta voidaan ryhtyä nostamaan aikaisintaan viiden vuoden kuluttua jäsenyyden alkamisesta nykyisen kymmenen vuoden sijasta. Lisäksi ehdotetaan, että vuosittain nostettavissa oleva rahasto-osuus korotetaan nykyisestä kymmenestä prosentista 15 prosenttiin. Rahasto-osuuden suorittamista työsuhteen

päättyttyä nopeutetaan sellaiselle jäsenelle, joka on itse irtisanoutunut tai jonka työsuhteen työnantaja on päättänyt työntekijästä johtuvasta syystä. Lisäksi lakiin ehdotetaan eräitä rahaston perustamista ja hallinnointia helpottavia muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Lainsäädäntö

Henkilöstörahas-
tolaki (814/89) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1990. Lain tarkoituksena oli luoda lainsäädännölliset edellytykset yrityksiin perustettaville henkilöstörahas-
toille. Rahastojen tarkoituksena on syventää yritysten sisäistä yhteistoimintaa sekä edistää taloudellista demokratiaa ja yritysten kilpailukykyä. Laki on puitelaki, joka määrittää rahaston toiminnan keskeiset piirteet, mutta jättää tarpeellista väljyyttä yritys-
kohtaisille sovellutuksille.

Rahasto voidaan perustaa sellaiseen yritykseen, jonka palveluksessa on vähintään 30 henkilöä, tai tällaisen yrityksen tulosyksiköön, jonka palveluksessa on vähintään 10 henkilöä. Rahaston perustaa yrityksen henkilöstö. Perustamisen edellytyksenä kuitenkin on, että yrityksessä on käytössä voittopalkkiojärjestelmä, jonka mukaan yritys suorittaa rahastolle voittopalkkioerä. Voittopalkkioerän tulee olennaiselta osin määräytyä yrityksen toiminnan kannattavuutta osoittavasta erästä ja mah-

dollisesti lisäksi muista yrityksen toiminnan tehokkuutta osoittavista tekijöistä. Rahasto voi sijoittaa varojaan työnantajayritykseen tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvaan yritykseen osakkeina, osuuksina ja muina oman pääoman erinä sekä lainoina. Kun rahasto sijoittaa varojaan oman yrityksen ulkopuolelle, sen tulee tapahtua varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla.

Kaikki yrityksen palveluksessa olevat työntekijät ja toimihenkilöt, johtoa ja määräaikaisessa työsuhteessa olevia henkilöitä mahdollisesti lukuunottamatta, tulevat rahaston jäseniksi. Rahastolle voittopalkkioeristä ja niiden tuottamasta ylijäämästä kertynyt pääoma jakautuu jäsenten henkilökohtaisiin rahasto-osuuksiin, jotka ovat jäsenten nostettavissa lain ja rahaston sääntöjen mukaisten edellytysten täytyttyä.

Yleistä

Rekisteröityjä rahastoja on tällä hetkellä 41. Niiden jäseninä on noin 90 000 työntekijää. Nykyisistä rahastoista valtaosa on aloittanut

toimintansa heti lain voimaantulovuonna tai sitä seuraavana vuonna. Tämän jälkeen uusia rahastoja ei ole juurikaan perustettu. Oletettavasti suurin syy kiinnostuksen vähenemiseen rahastoja kohtaan on ollut 1990-luvun alun lamavuodet, jotka eivät ole houkuttelleet uusien rahastojen perustamiseen. Lisäksi enemmän kiinnostuksen puuttumiseen ovat vaikuttaneet eräät niistä seikoista, joita jäljempänä esitetään muutettaviksi. Viiden ensimmäisen toimintavuoden aikana rahastoihin on kertynyt voittopalkkioita yhteensä 574 miljoonaa markkaa.

Rahasto-osuuksien nostaminen

Jäsen voi henkilöstörahastolain 24 §:n 2 momentin mukaan nostaa rahasto-osuuttaan aikaisintaan kymmenen vuoden kuluttua jäsenyyden alkamisesta ja tämänkin jälkeen enintään kymmenesosan vuosittain. Tämä pitkä kymmenen vuoden odotusaika on rahasto-osuuksien verotuksen ohella saanut paljon arvostelua osakseen ja on selvästi vähentänyt rahastoja kohtaan tunnettua kiinnostusta ja niiden motivoivaa vaikutusta. Tasavallan presidentti Martti Ahtisaaren työllisyistyöryhmä suositteli 30 päivänä syyskuuta 1994 luovuttamassaan raportissa henkilöstörahastojen perustamista palkankorotus- ja inflaatiopaineiden hillitsemiseksi. Tässä tarkoituksessa työryhmä esitti muun muassa henkilöstörahastolakia muutettavaksi niin, että rahastoon kertynyttä pääomaa voitaisiin ryhtyä nostamaan kuuden vuoden kuluttua jäsenyyden alkamisesta. Lisäksi työryhmä ehdotti tuloverolain (1535/92) muuttamista niin, että henkilöstörahastosta saadun rahasto-osuuden arvonnousu ja nettotuotto verotettaisiin pääomatulona.

Myös kansantaloudellisesti rahastojen perustaminen on kannatettavaa. Rahastot sijoittavat vastaanottamansa voittopalkkioerät joko takaisin omaan yritykseen tai sen ulkopuolelle, yleensä suomalaisten pörssiyritysten osakkeisiin tai valtion joukkovelkakirjalainoihin, ja tukevat näin sijoitustoiminnallaan suomalaista elinkeinoelämää ja valtiontaloutta.

Lain 24 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että nykyisen kymmenen vuoden sijasta rahasto-osuutta voitaisiin ryhtyä maksamaan jäsenelle aikaisintaan viiden vuoden kuluttua jäsenyyden alkamisesta ja että vuosittain nostettavissa olevaa osuutta korotettaisiin nykyisestä kymmenestä prosentista 15 prosenttiin.

Lain 27 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan

jäsenellä, joka on irtisanonut itsensä tai jonka työ sopimuksen työnantaja on irtisanonut tai purkanut työntekijän menettelystä johtuvasta syystä, on oikeus nostaa rahasto-osuutensa vasta sen jälkeen, kun työsuhteen päättymisestä on kulunut kolme yrityksen täyttä tilikautta. Ne jäsenet, joiden työsuhte on päättynyt muusta syystä, saavat rahasto-osuutensa heti seuraavan arvonmäärityspäivän jälkeen. Kolmen vuoden odotusaikaa perusteltiin hallituksen esityksessä henkilöstörahastolaksi (HE 41/1989 vp.) sillä, että sen katsottiin estävän pelkästään rahasto-osuuden nostotarkoituksensa tapahtuvat irtisanoutumiset. Kun henkilöstörahastolakia valmisteltiin 1980-luvun lopulla, useilla aloilla Suomessa vallitsi työvoimapula, eikä rahasto-osuuden nostamista koskevilla säännöksillä haluttu lisätä työvoiman liikkuvuutta. Työvoimapula muuttui 1990-luvun alussa joukkotyöttömyydeksi, eikä merkkejä paluusta työvoimapulan aikaan ole nähtävissä. Erityisesti yrityksissä, joissa työsuhteet ovat lyhytaikaisia ja työntekijöiden vaihtuvuus suuri, rahastoilla voi olla suuri määrä sellaisia jäseniä, jotka eivät ole enää yrityksen palveluksessa eivätkä voittopalkkiojärjestelmän piirissä, mutta joiden rahasto-osuuden maksamisen ja siten myös jäsenyyden päättymisen lain 27 §:n 1 momentin 1 kohta estää. Kyseiset jäsenet eivät kerrytä enää voittopalkkiota, mutta aiheuttavat rahastolle paljon työtä ja lisäkustannuksia.

Rahastolla on arvonmäärityspäivästä lukien kolme kuukautta aikaa maksaa rahasto-osuudet niille, joille ne työsuhteen päättymisen perusteella kuuluu maksaa. Kaikilla rekisterissä olevilla rahastoilla on yksi arvonmäärityspäivä, joka näin ollen on myös niiden tilinpäätöspäivä. Tilinpäätöspäivän jälkeen ennen rahasto-osuuksien maksamista rahastot joutuvat selvittämään jäsenen rahasto-osuudet, toimittamaan niistä selvitykset jäsenille, käsittelemään mahdolliset oikaisupyynnöt, tarkastuttamaan rahaston tilit ja hallinnon sekä pitämään rahaston kokouksen. Erityisesti suurissa ja monitoimipaikkaisissa yrityksissä rahastoilla on ollut ongelmia selviytyä näistä kaikista tehtävistä kolmessa kuukaudessa.

Lain 27 §:n 1 momentin 1 kohta ehdotetaan muutettavaksi niin, että rahasto-osuus olisi suoritettava, kun työsuhteen päättymisestä on kulunut yksi yrityksen täysi tilikausi nykyisen kolmen tilikauden sijasta. Saman momentin alkuosaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että rahastolla olisi arvonmäärityspäivästä lukien

neljä kuukautta aikaa maksaa rahasto-osuus nykyisen kolmen kuukauden sijasta.

Yli- ja alijäämän sekä arvonmuutosten liittäminen rahasto-osuuksiin

Henkilöstörahaston jäsenosuuspääoman tuottama yli- tai alijäämä ja arvonmuutokset on lain 22 §:n 1 momentin mukaan liitettävä tilikausittain jäsenten rahasto-osuuksiin heillä tilikauden aikana keskimäärin olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteissa. Keskimääräistä rahasto-osuutta määritettäessä tulee ottaa huomioon rahasto-osuus tilikauden alkaessa sekä tilikauden aikana rahasto-osuudessa tapahtuneet muutokset ja niiden ajankohdat. Tämän laskutavan perusteella jäsenellä on oikeus juuri omaa rahasto-osuuttaan vastaavaan yli- tai alijäämään ja arvonmuutoksiin. Kyseinen laskutapa on kuitenkin monimutkainen. Yksinkertaisemmalla tavalla laskien useimmat, erityisesti pienet rahastot, pystyisivät itse hoitamaan rahasto-osuuslaskennan tarvitsematta turvautua kalliisiin ulkopuolisiin palveluihin. Vaihtoehtoinen laskutapa olisi esimerkiksi sellainen, jossa liittäminen tapahtuisi jäsenillä tilikauden alkaessa olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteessa. Jäsenen rahasto-osuus tilikauden alkaessa on ratkaiseva, kun on kysymys hänen oikeudestaan kyseisen tilikauden yli- tai alijäämään ja arvonmuutoksiin, koska juuri tuo rahasto-osuus on tilikauden aikana ollut kertyttämässä tuottoja rahastolle. Tämä laskutapa ei ota huomioon rahasto-osuudessa tilikauden aikana tapahtuneita muutoksia.

Todennäköisesti jotkut olemassa olevista rahastoista haluaisivat säilyttää nykyisen tarkan laskutavan, koska niillä on valmiiksi suunniteltu atk-järjestelmä, joka laskee keskimääräiset rahasto-osuudet vaivattomasti. Siirtyminen uuteen laskutapaan ei niin ollen toisi niille merkittävää helpotusta tai kustannussäästöä. Tämän vuoksi 22 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että rahasto voisi määrätä säännöissään, että yli- tai alijäämä ja arvonmuutokset liitetään jäsenten rahasto-osuuksiin jäsenillä tilikauden alkaessa olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteissa. Muussa tapauksessa noudatettaisiin nykyisessä laissa säädettyä jakotapaa.

Erityisen ongelmalliseksi 22 §:n 1 momentin soveltaminen on osoittautunut niiden entisten jäsenten osalta, joille on maksettu rahasto-

osuus tilikauden aikana edellisen arvonmäärittämissä päivien jälkeen, mutta joilla on edelleenkin oikeus tilikauden yli- tai alijäämään ja arvonmuutoksiin arvonmäärittämissä päivien ja rahasto-osuuden maksupäivän väliseltä ajalta. Usein tällaisen osuuden maksaminen aiheuttaa rahastolle enemmän kustannuksia, kuin mitä sen saajalle jää siitä ennakonpidätyksen jälkeen käteen. Myöskään negatiivisten osuuksien periminen takaisin entisiltä jäseniltä ei ole rahastojen kannalta järkevää.

Lain 22 §:n 1 momentin loppuun ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan jäsenellä, jolle on maksettu rahasto-osuus työsuhteen päättymisen perusteella, ei olisi oikeutta yli- tai alijäämään eikä arvonmuutoksiin arvonmäärittämissä päivien ja rahasto-osuuden maksupäivän väliseltä ajalta. Tältä osin säännös olisi pakottava, eikä rahasto voisi säännöissään määrätä toisin.

Selvitys rahasto-osuudesta

Lain 25 § velvoittaa rahaston antamaan jäsenelle kirjallisen selvityksen hänen rahasto-osuudestaan jokaisen arvonmäärittämissä päivien jälkeen. Säännöksen sanamuoto ei mahdollista kevyempää menettelyä millään perusteella. Rahasto-osuusselvitysten lähettäminen jäsenille vuosittain aiheuttaa rahastolle paljon työtä ja kustannuksia. Jäsenkohtaisten selvitysten toimittaminen ei ole tarpeen ennenkuin rahasto on saanut ensimmäisen voittopalkkioerän. Käytännössä rahastot ovatkin tällöin korvanneet selvitykset esimerkiksi työpaikkalehteen otetulla tiedotteella. Myös silloin, kun muutokset rahasto-osuuksissa ovat kovin pieniä, esimerkiksi sen vuoksi, että voittopalkkiota ei ole kertynyt ja tilikauden yli- tai alijäämän ja arvonmuutosten vaikutukset rahasto-osuuksiin ovat vähäisiä, rahasto voisi korvata jäsenkohtaiset rahasto-osuusselvitykset jollakin muulla tiedotteella. Sellaisille jäsenille, joille maksetaan rahasto-osuus tai joilla muuten on nostettavissa olevaa osuutta, olisi kuitenkin aina annettava kirjallinen selvitys, jotta he voisivat tarkastaa, onko maksettava rahasto-osuus oikein laskettu.

Lain 25 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että rahaston hallituksella olisi oikeus päättää selvityksen korvaamisesta jollakin muulla sopivaksi katsomallaan tiedotteella sellaisille jäsenille, joilla ei ole lainkaan rahasto-osuutta taikka joitten rahasto-osuusmuutos on vähäi-

nen. Lisäksi edellytettäisiin, ettei jäsenellä saa olla nostettavissa olevaa osuutta.

Valtuutettujen valinta rahaston perustamisvaiheessa

Rahaston perustamistoimia säätelevän lain 9 §:n ja vaalien toimittamista säätelevän 39 §:n soveltamisesta on aiheutunut tulkintaongelmia erityisesti suurissa ja monitoimipaikkaisissa yrityksissä rahastoa perustettaessa. Henkilöstörahastolaista ja sitä koskevasta hallituksen esityksestä ei käy selville, miten perustamiskokous tulisi järjestää ja edustajat valita silloin, kun koko henkilöstöä ei voida kutsua rahastoa perustamaan, ja erityisesti silloin, kun päätösvalta sääntöjen mukaan kuuluu valtuustolle.

Vaalien toimittamista sääteleviä henkilöstörahastolain pykälää on voitava tulkita joustavasti rahastoa perustettaessa ja ensimmäistä valtuustoa valittaessa. Tällöinhän rahastolla ei vielä ole vahvistettua äänestys- ja vaalijärjestystä, jonka mukaan valtuutetut voitaisiin valita. Lain 39 §:n 1 momentin pakottavasta ehdokasasettelua koskevasta säännöksestä ei kuitenkaan voida poiketa. Sen mukaan kaikille vaalissa äänioikeutetuille on turvattava oikeus osallistua ehdokkaitten asettamiseen vaalia varten. Tätä säännöstä tulee noudattaa myös valittaessa edustajia perustamiskokoukseen ja ensimmäiseen valtuustoon.

Koska lakiin ei sisälly säännöstä siitä, ketkä osallistuvat perustamiskokoukseen, ehdotetaan lain 9 §:n 1 momentin loppuun lisättäväksi, että

perustamiskokoukseen kutsutaan tulevat jäsenet tai heidän valitsemansa valtuutetut tai muut edustajat. Jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa käydään läpi niitä vaihtoehtoisia tapoja, joilla rahaston perustamistoimia voidaan yksinkertaistaa erityisesti suurissa yrityksissä.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole valtion menoja lisääviä vaikutuksia. Esityksen vaikutukset kotitalouksiin liittyvät siihen, että rahaston jäseninä olevat työntekijät voivat ryhtyä nostamaan rahasto-osuuksiaan jo viiden vuoden kuluttua jäsenyyden alkamisesta. Näin ollen myös valtion ja kuntien verokertymä rahasto-osuuksien osalta aikaistuu.

Esityksellä ei ole organisaatio- eikä henkilöstövaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu yhteistyössä keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Tähän esitykseen liittyy eduskunnalle erikseen annettava tuloverolain muutosesitys, jossa henkilöstörahastosta saadun tulon verotusta ehdotetaan kevennettäväksi.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

9 §. *Perustamistoimet.* Pykälän 1 momentin loppuun lisätään maininta siitä, ketkä kutsutaan perustamiskokoukseen. Voimassa olevaan lakiin ei sisälly tästä mitään mainintaa. Yksinkertaisin tapa perustaa rahasto on kutsua perustavaan kokoukseen kaikki jäseniksi tulevat työntekijät. Ellei tämä ole mahdollista, jäseniksi tulevien työntekijöiden on valittava keskuudestaan edustajat perustamiskokoukseen. Perustamiskokous hyväksyy rahastolle

säännöt ja päättää rahaston perustamisesta sekä tämän jälkeen valitsee rahastolle hallituksen ja tilintarkastajat.

Rahastoissa, joissa sääntöjen mukaan on valtuusto, perustamistoimia voidaan huomattavasti yksinkertaistaa sillä, että ennen rahaston perustamista työpaikoilla pidetään vaalikokoukset, joissa valitaan suoraan valtuutetut perustamiskokoukseen noudattaen säännöissä määrättyä kiintiöintiä. Valtuutetuille annetaan samalla oikeus perustaa rahasto. Kysymys olisi eräänlaisesta kaksoisvaltuutuksesta. Jäsenten

valitsemien valtuutettujen suorittaessa perustamistoimet rahastolla on heti sääntöjen mukaan valittu hallitus ja tilintarkastajat.

Ellei valtuutettujen valintaa voida järjestää ennen perustamiskokousta, työntekijät valitsevat keskuudestaan edustajat perustamaan rahaston. Rahaston tultua perustetuksi edustajien tulee valita rahastolle hallitus ja tilintarkastajat. Hallituksen ensimmäisiä tehtäviä on ryhtyä toimiin valtuuston vaalin järjestämiseksi. Lain 8 §:n 1 momentin mukaiseen ehdotukseen henkilöstörahaston perustamiseksi on syytä ottaa maininta siitä, jatkuuko perustamiskokouksessa valitun hallituksen toimintakausi valtuuston ensimmäiseen varsinaiseen kokoukseen saakka vai onko kysymys niin sanotusta väliaikaisesta hallituksesta, joka tulee korvata sääntöjen mukaan valitulla hallituksella heti valtuuston tultua valituksi.

Kaksoisvaltuutus voisi tapahtua myös niin, että työntekijät valitsevat edustajat perustamiskokoukseen työpaikoilla pidettävissä kokouksissa ja antavat edustajille samalla valtuutuksen valita perustamiskokouksessa keskuudestaan valtuutetut huomioon ottaen säännöissä määrätty kiintiöinti. Edellä selostettuihin verrattuna tämän menettelyn huono puoli on se, että valtuuston valitsisivat muut kuin rahaston jäsenet. Kun valtuutetut kuitenkin pitää valita edustajien keskuudesta, valituiksi ei voisi tulla muita kuin työntekijöiden aluperin ehdottamia ja valitsemia edustajia.

22 §. *Yli- ja alijäämä.* Pykälä säätelee yli- tai alijäämän ja arvonmuutosten liittämistä jäsenien rahasto-osuuksiin. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että rahastot voisivat valita joko nykyisin laissa säädetyn laskentatavan, jossa osuudet määräytyvät jäsenillä tilikauden aikana keskimäärin olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteissa, tai uuden yksinkertaisemman laskentatavan, jossa osuudet määräytyvät jäsenillä tilikauden alkaessa olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteissa. Rahaston, joka valitsee viimeksi mainitun laskentatavan, tulee ottaa siitä määräys sääntöihinsä.

Pykälän 1 momentin loppuun ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan sellaisilla jäsenillä, joille on maksettu heidän rahasto-osuutensa edellisen arvonmäärityspäivän jälkeen, ei ole oikeutta tilikauden ylijäämään ja arvonnousuun eikä toisaalta velvollisuutta maksaa osuuttaan tilikauden alijäämään ja arvonlaskuun. Lain voimaantulon jälkeen rahastot voivat poistaa re-

kisteristään kaikki sellaiset rahasto-osuutensa saaneet entiset jäsenet, joilla ei ole enää mahdollisuutta saada voittopalkkiota.

24 §. *Rahasto-osuuden nosto.* Pykälä säätelee jäsenen oikeutta nostaa rahasto-osuuttaan. Jäsenen rahasto-osuus jakautuu sidottuun osaan ja nostettavissa olevaan osaan. Sidotusta osasta siirretään pääomaa nostettavissa olevaan osaan noudattaen rahaston säännöissä määrättyjä perusteita ja pykälän 2 momentissa säädettyjä rajoituksia.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että jäsen voisi ryhtyä nostamaan rahasto-osuuttaan aikaisintaan viiden vuoden kuluttua ja enintään 15 prosentin vuosierissä. Tällä hetkellä kaikilla rekisterissä olevilla rahastoilla on säännöissään määräys, jonka mukaan pääomaa siirretään nostettavissa olevaan osaan kymmenen vuoden kuluttua jäsenyyden alkamisesta ja enintään kymmenen prosenttia vuosittain. Ne rahastot, jotka haluavat ryhtyä maksamaan jäsenilleen rahasto-osuutta tätä aikaisemmin, joutuvat muuttamaan sääntöjään. Rahastot, jotka ovat aloittaneet toimintansa vuosina 1990 tai 1991, voivat ryhtyä maksamaan rahasto-osuutta jäsenilleen lain voimaantuloa seuraavan arvonmäärityspäivän jälkeen edellyttäen, että rahasto on ennen arvonmäärityspäivää muuttanut sääntöjään. Jäsenyyden kesto lasketaan sen mukaan, kuinka kauan jäsenyys on jatkunut arvonmäärityspäivään mennessä.

25 §. *Selvitys rahasto-osuudesta.* Pykälä säätelee jäsenelle vähintään kerran vuodessa annettavaa selvitystä rahasto-osuudesta, hänen osuuteensa liitetystä voittopalkkioerän osasta ja sen perusteista sekä osuuden arvosta ja sen jakautumisesta sidottuun ja nostettavissa olevaan osaan.

Pykälän loppuun ehdotetaan lisäystä, jonka nojalla rahaston hallitus voisi tehdä päätöksen, että jäsenkohtainen rahasto-osuusselvitys korvataan osan tai kaikkien jäsenien osalta jollain muulla tiedotteella. Tällaista menettelyä voidaan käyttää silloin, kun rahasto ei ole saanut ainuttakaan voittopalkkioerää, mistä johtuen myöskään jäsenille ei ole kertynyt rahasto-osuuksia. Myöskään silloin, kun osalla jäsenistöstä on rahasto-osuuksia ja osalla ei lainkaan, viimeksi mainituille ei tarvitsisi toimittaa selvitystä. Silloinkin kun jäsenillä on rahasto-osuuksia, mutta niissä tapahtuneet muutokset edelliseen arvonmäärityspäivään verrattuna ovat vähäisiä, hallitus voisi tehdä päätöksen

selvitysten korvaamisesta jollakin muulla tiedotustavalla. Sellaisina vuosina, jolloin rahasto on saanut voittopalkkioerän, hallituksen tulee tarkkaan miettiä, voidaanko selvitykset jättää toimittamatta, vaikka rahasto-osuusmuutokset olisivat vähäisiäkin. Myöhemmin todetut virheet voittopalkkioerän liittämässä jäsenosuuksiin saattavat aiheuttaa rahastolle enemmän kustannuksia kuin selvitysten toimittaminen. Sitä, onko muutos rahasto-osuudessa vähäinen, tarkastellaan jäsenittäin. Selvitys voidaan jättää toimittamatta vain sellaisille jäsenille, joilla muutos on vähäinen. Selvitys on aina annettava jäsenille, joilla on nostettavissa olevaa rahasto-osuutta.

Jäsenkohtaisen rahasto-osuus selvityksen korvaavaan tiedotteeseen tulee aina sisältyä selvitys rahaston saamasta voittopalkkioerästä tai sen saamatta jäämisestä. Samoin tiedotteesta tulee käydä ilmi, kuinka suuri on ollut tilikauden yli- tai alijäämä ja kuinka paljon jäsenosuosuuspääoman sijoitusten arvot ovat nousseet tai laskeneet sekä kuinka nämä lisäykset tai vähennykset tullaan liittämään jäsenten rahasto-osuuksiin. On tärkeää, että jäsenet voivat saamansa tiedotteen pohjalta arvioida myös sitä, kuinka rahaston hallitus on onnistunut sijoitustoiminnassaan.

27 §. *Osuuden suorittaminen työsuhteen päätyttyä.* Pykälän 1 momentin alkua ehdotetaan muutettavaksi niin, että rahastolla olisi arvonmäärityspäivästä neljä kuukautta aikaa maksaa rahasto-osuudet eli maksuaikaa pidennettäisiin kuukaudella.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaan ehdotetulla muutoksella lyhennettäisiin rahasto-osuuksien maksuaikaa kahdella vuodella sellaisille jäsenille, joiden työsuhteet yritykseen ovat päättyneet heidän omasta syystään. Odotusaika tulisi työsuhteen päättymisestä laskettuna olemaan 2—3 vuotta nykyisen 4—5 vuoden sijasta. Tämän lain voimaantuloa seuraavan arvonmäärityspäivän jälkeen rahaston olisi maksettava rahasto-osuudet kaikille sellaisille jäsenille, joiden työsuhteet ovat arvonmäärityspäivään mennessä olleet päättyneinä yhden täyden yrityksen tilikauden.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

henkilöstörahastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 15 päivänä syyskuuta 1989 annetun henkilöstörahastolain (814/89) 9 §:n 1 momentti, 22 §:n 1 momentti, 24 §:n 2 momentti, 25 § ja 27 §:n 1 momentti seuraavasti:

9 §

Perustamistoimet

Kun 7 §:n 1 momentissa ja 8 §:ssä tarkoitetut päätökset on tehty, on henkilöstöryhmien edustajien huolehdittava henkilöstörahaston perustamiskokouksen koolle kutumisesta. Perustamiskokoukseen kutsutaan tulevat jäsenet tai heidän valitsemansa valtuutetut tai muut edustajat.

22 §

Yli- ja alijäämä

Henkilöstörahaston jäsenosuosuuspääoman tuotama yli- tai alijäämä ja arvonneuutokset, jotka on tehty tämän pääoman sijoituksiin, on tilikausittain liitettävä jäsenten osuuksiin heillä tilikauden aikana keskimäärin olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteissa. Rahasto voi säännöissään määrätä, että yli- tai alijäämä ja arvonneuutokset liitetään jäsenten osuuksiin

heillä tilikauden alkaessa olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteissa. Säännöissä voidaan myös määrätä, että ylijäämä tai sen osa maksetaan tilikausittain jäsenille taikka että se liitetään rahaston yhteispääomaan. Jäsenellä, jolle rahasto-osuus työsuhteen päättymisen perusteella on maksettu, ei ole oikeutta yli- tai alijäämään eikä arvonmuutoksiin arvonmäärityspäivän ja rahasto-osuuden maksupäivän väliseltä ajalta.

24 §

Rahasto-osuuden nosto

Sidotusta osasta siirretään pääomaa nostettavissa olevaan osaan noudattaen rahaston säännöissä määrättyjä perusteita enintään 15 prosenttia kunakin vuonna sen jälkeen, kun viisi vuotta on kulunut henkilön jäseneksi tulemisesta.

25 §

Selvitys rahasto-osuudesta

Jokaiselle jäsenelle on annettava viipymättä arvonmäärityspäivän jälkeen kirjallinen selvitys

hänen osuuteensa liitetystä voittopalkkioerän osasta ja sen perusteista sekä hänen osuutensa arvosta ja tämän jakautumisesta sidottuun ja nostettavissa olevaan osaan. Rahaston hallituksella on oikeus päättää rahasto-osuus selvityksen korvaamisesta jollakin muulla sopivaksi katsomallaan tiedotteella sellaisille jäsenille, joilla ei ole lainkaan rahasto-osuutta tai joiden rahasto-osuusmuutos on vähäinen eikä heillä ole nostettavissa olevaa rahasto-osuutta.

27 §

Osuuden suorittaminen työsuhteen päättyttyä

Riippumatta siitä mitä rahasto-osuuden nostamisesta on säännöissä määrätty, osuus on suoritettava neljän kuukauden kuluessa seuraavasta arvonmäärityspäivästä luettuna siitä:

1) kun työsuhteen päättymisestä on kulunut yksi yrityksen täysi tilikausi jäsenen irtisanotua työsopimuksensa tai työnantajan irtisanotua tai purettua jäsenen työsopimuksen työntekijän menettelystä johtuvasta syystä; taikka

2) kun jäsen on siirtynyt eläkkeelle, jäsenen työsuhde on päättynyt muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä tai jäsen on kuollut.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

Laki

henkilöstörahasolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 15 päivänä syyskuuta 1989 annetun henkilöstörahasolain (814/89) 9 §:n 1 momentti, 22 §:n 1 momentti, 24 §:n 2 momentti, 25 § ja 27 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Perustamistoimet

Kun 7 §:n 1 momentissa ja 8 §:ssä tarkoitetut päätökset on tehty, on henkilöstöryhmien edustajien huolehdittava henkilöstörahasolain perustamiskokouksen koolle kutsumisesta.

9 §

Perustamistoimet

Kun 7 §:n 1 momentissa ja 8 §:ssä tarkoitetut päätökset on tehty, on henkilöstöryhmien edustajien huolehdittava henkilöstörahasolain perustamiskokouksen koolle kutsumisesta. *Perustamiskokoukseen kutsutaan tulevat jäsenet tai heidän valitsemansa valtuutetut tai muut edustajat.*

22 §

Yli- ja alijäämä

Henkilöstörahasolain jäsenosuuspääoman tuottama yli- tai alijäämä ja arvonmuutokset, jotka on tehty tämän pääoman sijoituksiin, on tilikausittain liitettävä jäsenten osuuksiin heillä tilikauden aikana keskimäärin olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteissa. Säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että tämä ylijäämä tai sen osa maksetaan tilikausittain jäsenille taikka että se liitetään rahaston yhteispääomaan.

22 §

Yli- ja alijäämä

Henkilöstörahasolain jäsenosuuspääoman tuottama yli- tai alijäämä ja arvonmuutokset, jotka on tehty tämän pääoman sijoituksiin, on tilikausittain liitettävä jäsenten osuuksiin heillä tilikauden aikana keskimäärin olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteissa. *Rahasto voi säännöissään määrätä, että yli- tai alijäämä ja arvonmuutokset liitetään jäsenten osuuksiin heillä tilikauden alkaessa olleiden rahasto-osuuksien arvojen suhteissa. Säännöissä voidaan myös määrätä, että ylijäämä tai sen osa maksetaan tilikausittain jäsenille taikka että se liitetään rahaston yhteispääomaan. Jäsenellä, jolle rahasto-osuus työsuhteen päättymisen perusteella on maksettu, ei ole oikeutta yli- tai alijäämään eikä arvonmuutoksiin arvonmäärityspäivän ja rahasto-osuuden maksupäivän väliseltä ajalta.*

24 §

Rahasto-osuuden nosto

Sidotusta osasta siirretään pääomaa nostettavissa olevaan osaan noudattaen rahaston säännöissä määrättyjä perusteita enintään kymmenesosa kunakin vuonna sen jälkeen, kun kymmenen vuotta on kulunut henkilön jäseneksi tulemisesta.

Sidotusta osasta siirretään pääomaa nostettavissa olevaan osaan noudattaen rahaston säännöissä määrättyjä perusteita enintään 15 prosenttia kunakin vuonna sen jälkeen, kun viisi vuotta on kulunut henkilön jäseneksi tulemisesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

Selvitys rahasto-osuudesta

Jokaiselle jäsenelle on annettava viipymättä arvonmäärityspäivän jälkeen kirjallinen selvitys hänen osuuteensa liitetystä voittopalkkioerän osasta ja sen perusteista sekä hänen osuutensa arvosta ja tämän jakautumisesta sidottuun ja nostettavissa olevaan osaan.

25 §

Selvitys rahasto-osuudesta

Jokaiselle jäsenelle on annettava viipymättä arvonmäärityspäivän jälkeen kirjallinen selvitys hänen osuuteensa liitetystä voittopalkkioerän osasta ja sen perusteista sekä hänen osuutensa arvosta ja tämän jakautumisesta sidottuun ja nostettavissa olevaan osaan. *Rahaston hallituksella on oikeus päättää rahasto-osuusselvityksen korvaamisesta jollakin muulla sopivaksi katsomallaan tiedotteella sellaisille jäsenille, joilla ei ole lainkaan rahasto-osuutta tai joiden rahasto-osuusmuutos on vähäinen eikä heillä ole nostettavissa olevaa rahasto-osuutta.*

27 §

Osuuden suorittaminen työsuhteen päätyttyä

Riippumatta siitä mitä rahasto-osuuden nostamisesta on säännöissä määrätty, osuus on suoritettava kolmen kuukauden kuluessa seuraavasta arvonmäärityspäivästä luettuna siitä:

1) kun työsuhteen päättymisestä on kulunut kolme yrityksen täyttä tilikautta jäsenen irtisanottua työsopimuksensa tai työnantajan irtisanottua tai purettua jäsenen työsopimuksen työntekijän menettelystä johtuvasta syystä taikka

2) kun jäsen on siirtynyt eläkkeelle, jäsenen työsuhde on päätynyt muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä tai jäsen on kuollut.

27 §

Osuuden suorittaminen työsuhteen päätyttyä

Riippumatta siitä mitä rahasto-osuuden nostamisesta on säännöissä määrätty, osuus on suoritettava *neljän* kuukauden kuluessa seuraavasta arvonmäärityspäivästä luettuna siitä:

1) kun työsuhteen päättymisestä on kulunut *yksi* yrityksen *täysi tilikausi* jäsenen irtisanottua työsopimuksensa tai työnantajan irtisanottua tai purettua jäsenen työsopimuksen työntekijän menettelystä johtuvasta syystä; taikka

2) kun jäsen on siirtynyt eläkkeelle, jäsenen työsuhde on päätynyt muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä tai jäsen on kuollut.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

